

Ks. Jarosław Maciej Popławski, „*Confessio Trinitatis*” jako podstawa życia duchowego w pismach polskich zmartwychwstańców, Lublin 2003, ss. 244.

Przedmiotem wiary chrześcijańskiej, którą realizuje i potwierdza Powszechny Kościół tradycji rzymskiej, jest Bóg Jedyny objawiony w Trzech Osobach – Ojca, Syna Jego Jezusa Chrystusa i Ducha Świętego. Mimo ogromnej trudności zrozumienia istoty wewnętrznych relacji Trójjedynego Boga jest On centrum religijnego życia duchowego jednostek, grup charyzmatycznych czy też społeczności kościelnych pielęgnujących partykularne tradycje kościelne.

Pojęcie Trójjedynego Boga, jako przedmiotu wiary i zasady życia duchowego polskich zmartwychwstańców, znalazło się w tytule rozprawy ks. J. M. Popławskiego, niezwykle starannie wydanej przez Wydawnictwo KUL.

Opracowanie wnosi konkretną wiedzę do zasobu polskiej teologii duchowości, której spory zakres dotyczy wymiaru życia duchowego osób konsekrowanych. W tę część wiedzy teologicznej wpisuje się opracowanie trynitarnego wymiaru duchowości polskich zmartwychwstańców.

Informacyjny charakter pracy zapewnia jej logiczna struktura. Autor starannie przemyślał koncepcję przekazu. We *Wstępie* uzasadnił, odwołując się do zapisów biblijnych (J 4, 12; 10, 36; 14, 9; 15, 16; 16, 31; Mt 28, 19; Mk 1, 15; 4, 30-32; 1 J 4, 12), istotę trynitarną duchowości chrześcijan. Jej potwierdzenie, odnośnie do katolików, ukazał uciekając się do orzeczeń Powszechnego Soboru Watykańskiego II (KO 4; KK 2-4; DK 2). Ponadto przedstawił rozwój teologii Trójcy Świętej, poczynając od nauki Ojców Kościoła aż do późnego średniowiecza, kiedy to na unijnych soborach (lateraneńskim IV w 1215, lyońskim 1274 i florenckim 1430-1445) został uzgodniony i sprecyzowany dogmat trynitarny. Zaznaczył jednak, że nie ustały trudności w zrozumieniu immanentnego życia Osób Trójcy Świętej, powodujące przejściowe błędy, m.in. braci polskich (XVI w.), fideistów (XIX w.), czy symbolofideistów (XIX/XX w.), a także racjonalistów (A. Gunther, zm. 1893) czy modernistów. Autor zwrócił uwagę na zagęszczenie i zróżnicowanie teorii trynitarnych w XIX w., co wydaje się o tyle ważne, że w tak polemicznej atmosferze teologicznej przyszło kształtować swoją tożsamość nowemu polskiemu zgromadzeniu – Zgromadzeniu Księży Zmartwychwstańców.

Kompozycja pracy, utkana z pięciu rozdziałów, zapewnia jej zdynamizowanie przekazu – od procesu tworzenia organizmu nowej społeczności kościelnej – Zgromadzenia Księży Zmartwychwstania Pańskiego, poprzez wykład o istocie duchowości chrześcijańskiej, aż do szczegółowego omówienia niuansów życia duchowego zmartwychwstańców, zakotwiczonego w chwale Trójcy Świętej. Po dogmatycznym i historycznym *Wstępie*, poświęconym teologii Trójcy Świętej, Autor w rozdziale I, pt. *Geneza, rozwój i charyzmat Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego* (s. 19-57), przedstawił przedmiot swego zainteresowania – Zgromadzenie Zmartwychwstania

Pańskiego w aspekcie jego genezy, rozwoju i charyzmatu. W paragrafie 1, poświęconym prehistorii Zgromadzenia, przedstawił odpowiedź polskich XIX-wiecznych intelektualistów (Bogdana Jańskiego, Piotra Semenki i Hieronima Kajsiewicza) na duchowe potrzeby licznej emigracji porzobiorowej, wyrażoną w ewolucyjnym dążeniu do stworzenia „instytucji” zdolnej do zaopiekowania się nią (od Towarzystwa Braci Zjednoczonych, do których należał Jański, poprzez Bractwo Służby Narodowej, Domek Jańskiego w Paryżu, do domu rzymskiego i pierwszych ślubów zakonnych w 1842 r. duchowych braci zmarłego w 1840 r. Bogdana Jańskiego). Należy tu podkreślić mistrzostwo autora w skondensowanym, acz precyzyjnym i jasnym przekazie faktów, ich powiązań i zależności.

W paragrafie 2, poświęconym ukazaniu Zgromadzenia w wymiarze historycznym, przedstawił Autor jego szybki, zarówno liczebny, jak też terytorialny rozwój oparty na *Regule* opracowanej na bazie wskazówek Jańskiego przez J. Hube, H. Kajsiewicza, P. Semenkę, K. Kaczanowskiego i A. Jełowickiego. Warta podkreślenia jest umiejętność ks. Popławskiego w zręcznym ukazywaniu multiwymiarowości tego rozwoju. Obraz utkany na podstawie struktury terytorialnej (Włochy, Francja, Turcja, Kanada, Stany Zjednoczone Ameryki, ziemie polskie), przepleciony danymi liczbowymi, został skrzętnie ubarwiony osiągnięciami intelektualnymi Zgromadzenia (m.in. Papieskie Kolegium Polskie w Rzymie, Misyjne Kolegium Katolickie w Adrianopolu, Kolegium Matki Boskiej w Saint Mary, wiele gimnazjów kształcących oprócz Polaków młodzież innych narodowości oraz liczne szkoły niższego stopnia) i ekumenicznymi (przyjmowali unitów).

Wprowadzenie do paragrafu 3, przywołujące biblijną i teologiczną definicję charyzmatu, uczyniło zagadnienie szczególnych darów Ducha Świętego powszechnie zrozumiałym. W dalszej części paragrafu przedstawiony jest rozwój myśli wynikającej z przekonania członków młodego Zgromadzenia, a zapisanej w jego *Regule*, „że Bóg w Trójcy Jedyny [„najmiłociwsza Miłość”] kocha każdego człowieka” (s. 42).

We wnikliwej analizie treści *Reguły* Autor uchwycił wierną miłość Zmartwychwstańców do Kościoła i uległość wobec Ojca Świętego, miłość do współbraci i bliźnich, głównie wyrwanych z ojczystej społeczności. Ukazał ponadto metody, którymi budowali swoją sprawność miłowania – modlitwę, pokutę i umartwienia. Podkreślił, że wyrazem ich miłości jest braterstwo we wspólnocie, praca na rzecz bliźnich wyrażająca się przez głoszenie słowa Bożego, piśmiennictwo religijne i sprawowanie liturgii, a ponadto działalność misyjna i ekumeniczna. Mógł więc Autor zakończyć swoją refleksję nad charyzmatem: „[...] podstawowym charyzmatem zmartwychwstańców w życiu zakonnym jest *Confessio Trinitatis*, a więc szczególna miłość do Boga i bliźniego, miłość doskonała, realizowana na wzór Jezusa Chrystusa w Duchu Świętym przez wypełnianie rad ewangelicznych, życie wspólne oraz zaangażowanie misyjne i apostołskie [...]” (s. 56).

Po biblijnym, teologicznym i eklezjalnym wykładzie dotyczącym Trójcy Świętej i po ukazaniu rozwoju zmartwychwstańców w celu realizacji ich szczególnego charyzmatu miłości Boga i bliźniego na wzór Miłości Trójcy Świętej, w rozdziale II uzasadnił rozwój chrześcijańskiego życia duchowego w relacji do Boga w Trójcy Osób, by móc dalszą część rozprawy przeznaczyć na szczegółowe omówienie trynitarnego wymiaru duchowości członków Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego

odczytanego z pism założycieli, ze szczególnym wykorzystaniem kazań i *Ćwiczeń duchownych* Piotra Semeneni. Charakterystykę trynitarnego rysu duchowości przedstawił w odniesieniu do każdej z Bożych Osób – Ojca, Syna Bożego i Ducha Świętego. W rozdziale III przedstawił rozumienie ojcostwa Boga dla Jezusa Chrystusa i rodziny ludzkiej, wyrażającego się w Jego Opatrzności i wzbudzającego świadomość Bożego dziecięctwa. (Zastrzeżenie budzi sformułowanie tytułu rozdziału: *Ojcostwo Boga – źródło miłości i braterstwa*; w perspektywie tytułów dwóch kolejnych rozdziałów: *Jezus Chrystus w życiu chrześcijanina* (IV) oraz *Duch Święty – jako źródło uświęcenia*, właściwszy byłby tytuł *Bóg Ojciec – źródło miłości i braterstwa*).

Niewątpliwym osiągnięciem ks. Jarosława Popławskiego jest scharakteryzowanie i uzasadnienie *Confessio Trinitatis* w chrześcijaństwie w ogóle i przedstawienie go w rozwoju i charyzmacie Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego. Opracowanie to, o wyraźnym charakterze erudycyjnym, stanowi wysoką wartość w dorobku polskich teologów duchowości i zasługuje na wnikliwe czytanie i popularyzowanie. Niewątpliwie ułatwi to niezwykle elegancka szata wydawnicza: ascetyczna czerń okładki, rozjaśniona subtelnymi odcieniami brązu aż do delikatnej, pistacjowej szarości, z herbem zmartwychwstańców, stanowiącym tło dla ładnie dobranej czcionki tytułu z przyciągającym uwagę *Confessio Trinitatis* zachęca do otworzenia książki. Streszczenie w trzech językach: francuskim, niemieckim i włoskim, pozwoli zapoznać się z przedstawioną problematyką teologom spoza polskiego kręgu naukowego.

Książka Ks. Jarosława Popławskiego, obok S. Urbańskiego *Formacja życia duchowego w ujęciu głównych przedstawicieli Szkoły Zmartwychwstańskiej* (Warszawa 1988) i *Teologia modlitwy. Studium ascetyczno-mistyczne dwudziestolecia międzywojennego z uwzględnieniem duchowości szkoły zmartwychwstańczej* (Warszawa 1999), jest trzecim poważnym opracowaniem duchowego formatu Zgromadzenia Zmartwychwstania Pańskiego.

Zofia Pałubska
Międzywydziałowy Zakład Leksykografii